

رویکرد جدید قانون مجازات اسلامی نسبت به جنایات ناشی از مصرف مواد روانگردان

دکتر شهره دالکی

روانپزشک، مرکز تحقیقات پزشکی قانونی، اداره کل پزشکی قانونی استان فارس، شیراز

دکتر سعید غلامزاده

پزشک قانونی، مرکز تحقیقات پزشکی قانونی، مدیر کل پزشکی قانونی استان فارس، شیراز

دکتر محمد زارع نژاد

پزشک قانونی، مرکز تحقیقات پزشکی قانونی، اداره کل پزشکی قانونی استان فارس، شیراز

دکتر فتاح جعفری زاده

دکترای حقوق جزا و جرم شناسی، مرکز تحقیقات پزشکی قانونی، سازمان پزشکی قانونی کل کشور، تهران، ایران

دکتر محمدصادق صفوت

پزشک قانونی، مرکز تحقیقات پزشکی قانونی، سازمان پزشکی قانونی کل کشور، تهران، ایران

دکتر همایون حسینی نژاد

پزشک قانونی، مرکز تحقیقات پزشکی قانونی، سازمان پزشکی قانونی کل کشور، تهران، ایران

دکتر علیرضا درودچی

پزشک قانونی، مرکز تحقیقات پزشکی قانونی، سازمان پزشکی قانونی کل کشور، تهران، ایران

چکیده

در جامعه امروز مصرف داروهای روانگردان گسترش فراوانی پیدا کرده است. این مواد بر روی ابعاد جسمی و روحی- روانی زندگی افراد تأثیرات مخرب زیادی دارند، دامنه گسترش این تأثیرات تنها در ابعاد فردی نیست بلکه زندگی همه افراد جامعه را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد. در این مطالعه، رویکرد جدید قانون نسبت به جنایات ناشی از مصرف مواد روانگردان بررسی شده است. در قانون مجازات اسلامی مصوب سال ۱۳۷۰ فقط در مورد جنایات ناشی از استفاده مشروبات الکلی و مستی حکم صادر شده بود و نادیده گرفتن مخدرهای روانگردان در بروز جنایات، خلایق برای این قانون به حساب می‌آمد. با شیوع جنایات ناشی از مصرف مواد مخدر، به ویژه مواد مخدر صنعتی و روانگردانها، قانونگذار بر آن شد در مقرر تازهای این خلأ قانونی را برطرف کند. این خلأ در قانون جدید رفع و برای جنایات ناشی از مصرف مواد مخدر و مواد روانگردان به صراحت مجازات تعیین شده است. در این راستا، ماده ۳۰۷ قانون مجازات اسلامی جدید به جنایات و از جمله قتل‌های ناشی از مصرف مواد مخدر روانگردان و امثال آنها اختصاص یافته است. مطابق این ماده، ارتکاب جنایت در حال مستی و عدم تعادل روانی در اثر مصرف مواد مخدر، روانگردان و مانند آنها موجب قصاص است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود این ماده در مقایسه با ماده ۲۲۴ تفاوت‌هایی دارد از جمله اینکه پس از صدور حکم محکومیت قطعی، محکوم اگر به هر دلیل مانند مصرف

مواد روانگردان دچار جنون گردد در مورد مجازات تعزیری مالی مجازات و در موارد غیر مالی اجرای حکم متوقف می‌گردد. طبق ماده ۵۳، بی‌ارادگی حاصل از مصرف اختیاری مواد مخدر و روانگردان و نظایر آن‌ها، مانع مجازات نیست، مگر اینکه ثابت شود مرتکب حین ارتکاب جرم به طور کلی مسلوب‌الاختیار بوده‌است. ولی چنانچه ثابت شود مصرف این مواد به منظور ارتکاب جرم یا با علم به تحقق آن بوده‌است و جرم مورد نظر واقع شود به مجازات هر دو جرم مصرف مواد روانگردان و جنایت انجام شده محکوم می‌شود. به منظور تعیین عمدی و غیرعمدی بودن جرم به دنبال مصرف مواد روانگردان و مسکرات، علم قاضی شرط اصلی می‌باشد. با نظر به اینکه قسمت اعظم استنتاج قاضی پرونده و حکم صادره بر اساس تحقیقات اولیه پلیس و بررسی‌های سازمان پزشکی قانونی صورت می‌گیرد، آموزش تخصصی پلیس در این زمینه و همچنین ارجاع سریع متهمین جرائم سنگین و قتل به سازمان پزشکی قانونی از نظر مصرف مواد روانگردان و همپنین معاینات روانپزشکی جهت بررسی از نظر جنون و مسلوب‌الاراده و مسلوب‌الاختیار بودن احتمالی ناشی از مصرف مواد روانگردان ضروری به نظر می‌آید.

کلمات کلیدی: مواد روانگردان، جنایت، قانون